

TATJANA MIČEVIĆ – ĐURIĆ
povjesničarka umjetnosti, docentica
na Odsjeku za povijest umjetnosti na
Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Mostaru

Bizant u srednjovjekovnome zidnome
slikarstvu od Budve do Kvarnera

doktorska disertacija

Mentor: akademik Igor Fisković, red. prof.

Disertacija je obranjena 19. lipnja 2012. na
Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu,
pred povjerenstvom:

dr. sc. Ana Munk, doc.

dr. sc. Nikolina Maraković, doc.

dr. sc. Joško Belamarić, znan. savj.

romanika u kojoj je romanika dominantna, te *jadransko-venecijanski komnenski izraz*, umjetnost koja je zadržala karakter bizantskog slikarstva. Ostvarenja nastala u kontaktu umjetnosti Paleologa i gotike ne mogu se svrstati u slične podskupine, ali se u njima opažaju različiti načini uvođenja gotičkih formula u bizantsku sliku, češće na razini ikonografije, a rjeđe u bitnijim formalnim preinakama.

Ostale dvije skupine – slikarstvo čistoga bizantskog izraza i poslijebizantsko slikarstvo – manje su brojne i obuhvaćaju bitno drugačije slikarstvo. Posljedica je to njegove ovisnosti o dešavanjima u unutrašnjosti, a ne o jadranskom prostoru, važnom elementu oblikovanja specifičnosti u izrazu prikazanoga zidnog slikarstva.

SAŽETAK

Rad prikazuje zidno slikarstvo bizantskog i bizantizirajućeg karaktera na prostoru koji obuhvaća istočnu obalu Jadrana, od Kvarnera do Boke Kotorske. Ukupno je obrađeno dvadeset i sedam lokaliteta u kojima su preostale freske očuvane u različitom obimu. Cilj obrade toga slikarstva bio je prikazati cjeloviti korpus te likovne vrste, protumačiti ga i determinirati u povijesno-umjetničkim kategorijama. To je slikarstvo izrazito nehomogeno, prvenstveno zato što je nastajalo u širokom vremenskom rasponu i na prostorima izravnog dodira Istoka i Zapada.

Nakon ikonografskih i formalnih analiza koje su utvrdile vrstu, stupanj i odnose istočnih i zapadnih elemenata svakog pojedinog ostvarenja, ostvarenja su razvrstana u tri osnovne skupine.

Najvažniju, ujedno i najbrojniju, čini slikarstvo mješovitih svojstava u kojem se uočava preplitanje Istoka i Zapada, odnosno povezivanje i miješanje romanike i bizantske komnenske umjetnosti, te gotike i umjetnosti Paleologa. Ostvarenja s obilježjima romanike i komnenskog izričaja svrstana su u tri podskupine – *jadransko slikarstvo* rane datacije u kojem ni romanički ni komnenski izraz nema premoć, *istočnojadranska*